

แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม ย่านตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี Model of the Cultural Landscape Management in Samchuk Market, Suphanburi Province

เบญจวรรณ ปานแมน¹ และ กมลวรรณ แสงธรรมทวี²
Benjawan Panmaen¹ and Kamolwan Saengthamthawee²

Article History

Receive: May 18, 2022

Revised: May 26, 2022

Accepted: May 27, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่เหมาะสมกับ ลักษณะทางกายภาพ สังคม และวัฒนธรรมของย่านตลาดสามชุก โดยวิธีการศึกษารวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิ และทุติยภูมิ การสำรวจภาคสนาม และสังเกตการณ์ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพให้เป็นปัจจุบัน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการถึงประเด็นปัญหาด้านลักษณะทางกายภาพปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต สรุปรอบเขตของพื้นที่ศึกษา จากนั้นทำการประเมินคุณค่าทางวัฒนธรรม และสังเคราะห์แนวทางการจัดการพื้นที่ นำเสนอในแบบภาพจำลองเปรียบเทียบก่อน และหลังการจัดการพื้นที่เพื่อสอบถามความพึงพอใจ และทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม และสรุปผลการวิจัย วิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวจำนวน 290 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ประกอบการภายในตลาดสามชุก จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ทำให้ทราบว่าพื้นที่ทั้ง 4 พื้นที่ ยังคงคุณค่าทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมในหลายๆ ด้าน ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณค่าดังกล่าว จึงเสนอแนวทางเพื่อการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพ คือ (1) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านอาคาร โครงสร้างและวัตถุ (2) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านพื้นที่ทางโบราณคดีหรือประวัติศาสตร์ (3) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านพืชพรรณ (4) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านองค์ประกอบขนาดเล็ก โดยเสนอให้มีการศึกษาเชิงลึกเพื่อหาแนวทางการดูแลรักษา เพื่อรักษาให้คงสภาพ ส่วนที่เสียหายให้ทำการบูรณะหรือให้ทำการฟื้นฟูในส่วนที่มีการสร้างขึ้นใหม่ที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เดิม และยังสามารถปรับประโยชน์ใช้สอยโดยปรับเปลี่ยนกิจกรรมใหม่เข้าไปในพื้นที่ทางวัฒนธรรม ดังนี้ (1) พื้นที่ถนนเลียบรินน้ำ ได้แก่ พื้นที่อาคารเรือนแถวไม้เก่าริมแม่น้ำ ทางเดินริมแม่น้ำ แพท่าเรือส่งเก่า ชุมประตูป้ายตลาดสามชุก อาคารศาลเจ้าพ่อสามชุก และศาลเจ้า โดยเฉพาะบริเวณต้นกระดังงาอายุร้อยปี (2) พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 1 ได้แก่ อาคารเรือนแถวไม้ฉลุลายขนมปังขิง และพื้นที่ด้านหน้าสะพานพรประชา (3) พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 2 ได้แก่ พื้นที่ลานต้นโพธิ์ พิพิธภัณฑสถานบ้านขุนจ้านงจันรักษ์ โรงแรมอุดมโชค บ้านเก่าแก่เชิง (4) พื้นที่ถนนมิตรสัมพันธ์ ได้แก่ บริเวณอาคารเรือนแถวไม้เก่า ชุมประตูป้ายตลาดสามชุก รวมถึงองค์ประกอบขนาดเล็ก ได้แก่ ป้ายร้านค้า ป้ายบอกทาง ป้ายประชาสัมพันธ์ภายในตลาด ซึ่งแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพนี้สอดคล้องกับร่างระเบียบการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในพื้นที่

คำสำคัญ : การจัดการ ; ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ; ลักษณะทางกายภาพ ; ย่านตลาด ; ตลาดสามชุก

¹⁻² อาจารย์ คณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ, Lecturer, Faculty of Engineering and Architecture, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

ABSTRACT

The objective of this research was to present the model of the cultural landscape management that was suitable for the physical characteristics, society as well as the culture of Samchuk market site. Both primary and secondary, field survey and observation were used to collect the data for creating an up-to-date database of physical cultural landscapes. In-depth interview with entrepreneurs was used to collect the current physical issues and future trends. The researchers also summarized the scope of the study background, evaluated the cultural heritage value, synthesized the model for site management and presented in a comparative model of before and after site management for surveying the tourists' satisfaction and attitude towards cultural landscape management model and summarized the research. The research methodology was a mixed method research. Both quantitative and qualitative data were conducted from the sample of 290 tourists using the questionnaire, and an in-depth interview was used with 5 entrepreneurs in the Sam Chuk market using purposive sampling. The statistics used in the data analysis were Percentage, Mean and Standard Deviation. The descriptive analysis method revealed that the four areas retained cultural landscape values in many aspects. The importance of aforementioned values was realized therefore the process of physical cultural landscape management was proposed as follows: (1) the process for the management of the elements of the concrete cultural landscape which consisted of building, structure and object; (2) The process for the management of the elements of archaeological or historical cultural landscape; (3) The process for the management of elements of vegetation cultural landscapes; (4) The process for the management of elements of micro-component cultural landscapes. There was a suggestion for an in-depth study to find out the way to preserve and maintain, for the damaged parts must be reconstructed or renovated the rebuild part that disharmonized with the context of the original site and the site also was adjustable the usability by modifying new activities into cultural sites as follows: (1) The riverside road areas including the area of old wooden rowhouse along the river, riverside walkways, old raft ports, the gate of Sam Chuk Market, Chao Pho Sam Chuk building and shrine, especially the area around the hundred-year-old ylang-ylang tree; (2) The area of municipal Road Soi 1 consisted of wooden rowhouse with a gingerbread pattern and the front area of the Phonpracha Bridge; (3) The municipal Road Soi 2 consisted of the Ton Pho yard, Khun Chamnong Jeenarak House Museum, Udomchoke Hotel and Tao Kae Seng house; (4) The area of Mitr Samphan Road consisted of the old wooden rowhouses, the gate of Sam Chuk Market including micro elements such as shop signs, guide signs, publicity signs within the market. This physical cultural landscape management model was consistent with the draft of regulations for architectural conservation in the area.

Keywords : Management ; Cultural landscape ; physical characteristics ; Market area ; Samchuk Market

บทนำ

ความต้องการของการท่องเที่ยวแบบการถวิลหาอดีต (Nostalgia Tourism) คือ ความรู้สึกรำลึกถึงหรือ อารมณ์ที่มาจากความโหยหาประสบการณ์ การบริการหรือผลิตภัณฑ์ในอดีต การที่ผู้คนและสังคมต่างโหยหาหรือต้องการย้อนเวลากลับไปหาอดีต เพราะอดีตมีเสน่ห์และมีพลังอย่างมหาศาลต่อความรู้สึกและจินตนาการ แต่เพราะไม่มีใครสามารถย้อนเวลาไปอดีตได้ ดังนั้นการถวิลหาอดีตในรูปแบบต่างๆ จึงเข้ามาแทรกในวิถีชีวิตของปัจเจกบุคคลและวิถีวัฒนธรรมของสังคม ทำให้เกิดการสร้างจุดขายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วยการสื่อถึงวิถีชีวิตในอดีต เช่น การเสนออัตลักษณ์ไทย (Thai Identity) การเสนอภาพลักษณ์ท้องถิ่น (Local Images) การสร้างขึ้นใหม่โดยอิงประวัติศาสตร์ (Creating Attraction) (Kaewyu, 2020) ตลาดสามชุกตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอสามชุกซึ่งเป็นอำเภอเล็กๆ ของจังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งด้านทิศตะวันตกของแม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำสุพรรณบุรี มีประวัติจารึกไว้ว่าเคยเป็นดินแดนที่มีความยิ่งใหญ่ในอดีตในฐานะที่เป็นเสมือนเมืองท่าสำคัญที่เคยรุ่งเรืองแห่งหนึ่งของจังหวัดสุพรรณบุรี อาคารบ้านเรือนในตลาดสามชุกสร้างมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 จึงมีลักษณะศิลปะการแกะสลักไม้ที่งดงาม นับได้ว่าตลาดสามชุกเป็นย่านการค้าที่มีความงดงามและทรงคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ และมีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ภายหลังจากที่มีการตัดถนนผ่านชุมชนตลาดสามชุก ส่งผลให้ตลาดสามชุกเริ่มซบเซาลงแต่ด้วยวิถีชีวิตของชุมชนตลาดสามชุกที่ยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าเวลาจะผ่านมานับร้อยปี ชาวตลาดสามชุกจึงมีแนวคิดที่จะปรับปรุงฟื้นฟูสถาปัตยกรรมที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชน ทำให้ตลาดสามชุกกลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง (Kookkaew and Sanguansang, 2020) สืบเนื่องมาจากการเกิดวิกฤติที่อยู่อาศัยจะถูกรื้อถอน ชาวบ้านจึงมีการออกมาแสดงความคิดเห็นเกิดการต่อต้านเป็นกลุ่มเป็นองค์กรชุมชน และร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาตลาดสามชุก โดยการฟื้นฟูตลาดสามชุกเดิม ชาวชุมชนตลาดสามชุกตั้งใจเพียงแค่จะฟื้นฟูตลาดที่หยุดนิ่งให้กลับมาฟื้นตัวทางการค้าอีกครั้ง และอนุรักษ์ตลาดเก่าเอาไว้เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Kamalanon, 2017) ตลาดสามชุกเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นในหลายมิติทั้งทางด้านประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนความงดงามของสถาปัตยกรรมที่ได้รับรางวัลอนุรักษ์ระดับดี จากยูเนสโก ในปี ค.ศ.2009 นอกจากนี้ชาวตลาดสามชุกยังมีความพยายามที่จะพัฒนาเพื่อเพิ่มอัตลักษณ์ของพื้นที่ ให้สามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวที่มีความหลงใหลในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทำให้เกิดความรู้สึกถึงอดีตในวิถีชีวิตอันเรียบง่าย ซึ่งถูกถ่ายทอดมาในรูปแบบการท่องเที่ยวทางภูมิทัศน์วัฒนธรรม

จากข้อมูลดังกล่าวมานั้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในด้านต่าง ๆ ของชุมชนย่านตลาดสามชุก รวมไปถึงความสำคัญทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพของพื้นที่ เนื่องจากเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของผู้มาเยือน ซึ่งเป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมในด้านที่จับต้องได้ ทั้งนี้ถึงแม้ว่าชุมชนเองจะมีข้อบังคับเพื่อใช้ควบคุม และการอนุรักษ์ต่างๆ แล้วนั้น แต่จากผลของการสำรวจพื้นที่ ดังภาพที่ 1 และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการภายในพื้นที่พบว่า ในปัจจุบันการท่องเที่ยวภายในย่านตลาดสามชุกเป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ สังคม และวัฒนธรรม การพัฒนาปรับปรุงพื้นที่ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นกลุ่มลูกค้าหลักได้อย่างเหมาะสม และหากต้องการพัฒนาแบบยั่งยืนจะต้องมองในองค์ประกอบที่หลากหลาย และครอบคลุมมากขึ้น (Kookkaew and Sanguansang, 2020) ซึ่งการพัฒนาที่ไม่ได้คำนึงถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่นี้อาจทำให้ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของย่านตลาดสามชุกเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร้รูปแบบ และไม่แสดงถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ เช่น ลักษณะโครงข่ายการสัญจร ลักษณะอาคาร โครงสร้าง และวัตถุต่าง ๆ ความเสื่อมโทรมของพื้นที่ทางโบราณคดีหรือประวัติศาสตร์ ลักษณะพืชพรรณพื้นถิ่น และภาพรวมขององค์ประกอบขนาดเล็กภายในพื้นที่ เป็นต้น

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่ต้องศึกษารวบรวมข้อมูลทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนิศึกษา ด้านองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมและกระบวนการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม การสำรวจ การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ ทิศทางการพัฒนาด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมให้มีความชัดเจนบนพื้นฐานศักยภาพอันเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ และมีความเป็นไปได้จริงที่จะทำการพัฒนาเกิดประสิทธิภาพเป็นรูปธรรมต่อไป

ภาพที่ 1 ที่ตั้งตลาดสามชุก 100 ปี

ที่มา : Panmaen, Saengthamthawee, and Bootjun (2020)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่เหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพของชุมชนย่านตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมทางด้านกายภาพย่านตลาดสามชุก ผู้วิจัยจึงสรุปแนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาการวิจัยในครั้งนี้เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในสภาพพื้นที่จริง รวมทั้งการทบทวนวรรณกรรมในงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ และวิธีการศึกษาที่นำมาประยุกต์ใช้มีดังต่อไปนี้

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ความหมาย และคำจำกัดความ

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape) หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ ที่แสดงออกมาในรูปแบบของวิวัฒนาการของสังคมมนุษย์ และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ผ่านกาลเวลาจนกระทั่งปัจจุบัน ภายใต้อิทธิพลของข้อจำกัดทางกายภาพ และโอกาสที่จะนำเสนอโดยมีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นตัวกำหนดรูปแบบ ทั้งปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน โดยพื้นที่ดังกล่าวได้ผ่านการเลือกเฟ้นตามหลักเกณฑ์ของคุณค่าในความโดดเด่น จนสามารถเป็นตัวแทนที่ชัดเจน ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมรวมถึงแสดงให้เห็นถึงภูมิทัศน์วัฒนธรรมแห่งภูมิภาคของแต่ละท้องถิ่น (Larperkern and Poomdootree, 2018) จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นลักษณะทางกายภาพมีความสำคัญต่อภูมิทัศน์วัฒนธรรมอย่างมาก เช่นเดียวกับการศึกษาของ Sukkai, Nuntasiri, Nomulkaew, Tanjaroenrat, Sermisri and Luengtrairat (2017) ได้กล่าวถึง ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมว่า เป็นงานของมนุษย์หรืองานที่รวมกันระหว่างธรรมชาติและมนุษย์ และพื้นที่ทางโบราณคดีซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ชาติพันธุ์วิทยา หรือมานุษยวิทยา นอกจากนี้ ยังหมายถึง “พื้นที่ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม เกิดจากการหล่อหลอมองค์ประกอบหลายๆ อย่าง ซึ่งรวมถึงกิจกรรมของมนุษย์ที่มีความสำคัญเท่ากับตัวอาคาร รวมทั้งองค์ประกอบทางที่ว่าง และสิ่งแวดล้อมโดยรอบสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญในการสัมพันธ์กับองค์ประกอบทั้งหมด ซึ่งไม่ควรละเลยพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ทั้งหมดควรจะรวมเอาคุณค่าของมนุษย์ที่เชื่อมโยงกับบริบททางสังคม และเศรษฐกิจ”

แนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการ และพัฒนาชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้ ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชน และของชาติ สามารถลดความขัดแย้งจากความแตกต่างด้านความคิด และมีความรู้สึกรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกันโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ การรับรู้ เรียนรู้การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย (Dechakumphu and Homdee, 2017) ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยใช้การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ และทัศนคติ

แนวคิดการกำหนดขอบเขตและประเภทของภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพ

ใช้แนวคิดการแบ่งหมวดหมู่องค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพ มาใช้ในการกำหนดขอบเขต และประเภทของภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพ ซึ่งประกอบไปด้วย การแบ่งเขต ลักษณะการกระจุกตัว โครงข่ายการสัญจร อาคาร โครงสร้าง และวัตถุ พื้นที่ทางโบราณคดีหรือประวัติศาสตร์ พืชพรรณ และองค์ประกอบขนาดเล็ก ได้แก่ องค์ประกอบที่มีขนาดเล็กแต่มีความสำคัญต่อพื้นที่ เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายร้าน ป้ายประชาสัมพันธ์ ประติมากรรม ชุมทางเข้า ทางเท้า สะพาน ม้านั่ง ลานกิจกรรม ถังขยะ สารานุกรมโลก และสารานุกรมการ (Chumruksa, Niramol and Suwanmanee, 2019) เช่นเดียวกับการศึกษาของ Sukkai, Nuntasiri, Nomulkaew, Tanjaroenrat, Sermsri and Luengtrairat, (2017) เกี่ยวกับองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองที่ประกอบด้วย (1) สภาพภูมิประเทศและธรรมชาติ (Landform and Nature) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพภูมิประเทศ กับภูมิทัศน์เมือง และสถาปัตยกรรม ในเชิงสุนทรียภาพ และประโยชน์การใช้สอย (2) รูปร่าง ขนาด และความแน่นของเมือง (Shape, Size and Density) เป็นการวิเคราะห์ลักษณะความสัมพันธ์ ระหว่างการใช้ประโยชน์แต่ละพื้นที่ของเมืองกับเส้นทางสัญจร และพื้นที่เปิดโล่ง ความต่อเนื่องระหว่างชุมชน ขนาดและความหนาแน่นของการกระจายตัวของประชากร รวมถึงลักษณะการขนส่งเชื่อมต่อพื้นที่ (3) ลักษณะของเนื้อเมือง (Urban Grain) รูปแบบ (Pattern) และพื้นผิว (Texture) พิจารณาความหนาแน่น ละเอียด จากมวลและขนาดอาคารว่ามีขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก (4) เส้นทาง (Routes) ภูมิทัศน์ สถาปัตยกรรม และเมืองเป็นลำดับต่อเนื่องกัน เส้นทางของการสัญจรเป็นตัวกำหนดรูปร่างของเมืองที่สำคัญประการหนึ่ง ในการพิจารณาเส้นทางของเมือง เส้นทางนำสายตา (Approach Route)

แนวคิดการประเมินคุณค่าความสำคัญของภูมิทัศน์วัฒนธรรม

ใช้แนวคิดและทฤษฎีจากกบฏเบอร์ร่า (The Burra Charter) จากการศึกษาของ Walker (2013) โดยมีหลักการประเมินคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมที่ประกอบไปด้วยคุณค่า 10 ด้าน ดังต่อไปนี้ (1) คุณค่าด้านสุนทรียภาพ หรือความงาม (Aesthetic Significance) (2) คุณค่าด้านเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น (Identity Significance) (3) คุณค่าด้านจิตวิญญาณของชุมชน (Translations Significance) (4) คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ (Historical Significance) (5) คุณค่าด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Significance) (6) คุณค่าทางสังคม (Social Significance) (7) คุณค่าด้านเศรษฐกิจ (Economy Significance) (8) คุณค่าด้านอรรถประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบัน (Utility Significance) (9) คุณค่าด้านการศึกษา (Study Significance) (10) คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Significance) เช่นเดียวกับการศึกษาของ Larpkern and Poomdontree (2018) กล่าวถึงการประเมินคุณค่าของภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวสวนเมืองนนท์การศึกษาในเรื่องของคุณค่าของภูมิทัศน์วัฒนธรรมนั้น จะต้องทำการเก็บข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ ต้องมีการวิเคราะห์ความสำคัญ (Signification) และคุณค่า (Value) ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากเนื่องจากเป็นตัวกำหนดทิศทางการจัดการว่าเป็นไปได้ในรูปแบบใดได้บ้าง ทำให้เกิดการให้ความสำคัญ และคุณค่าในด้านต่างๆ ของพื้นที่เป็นหลักโดยจะต้องไม่ลดคุณค่าด้านเหล่านั้น

แนวคิดการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมทางด้านกายภาพ

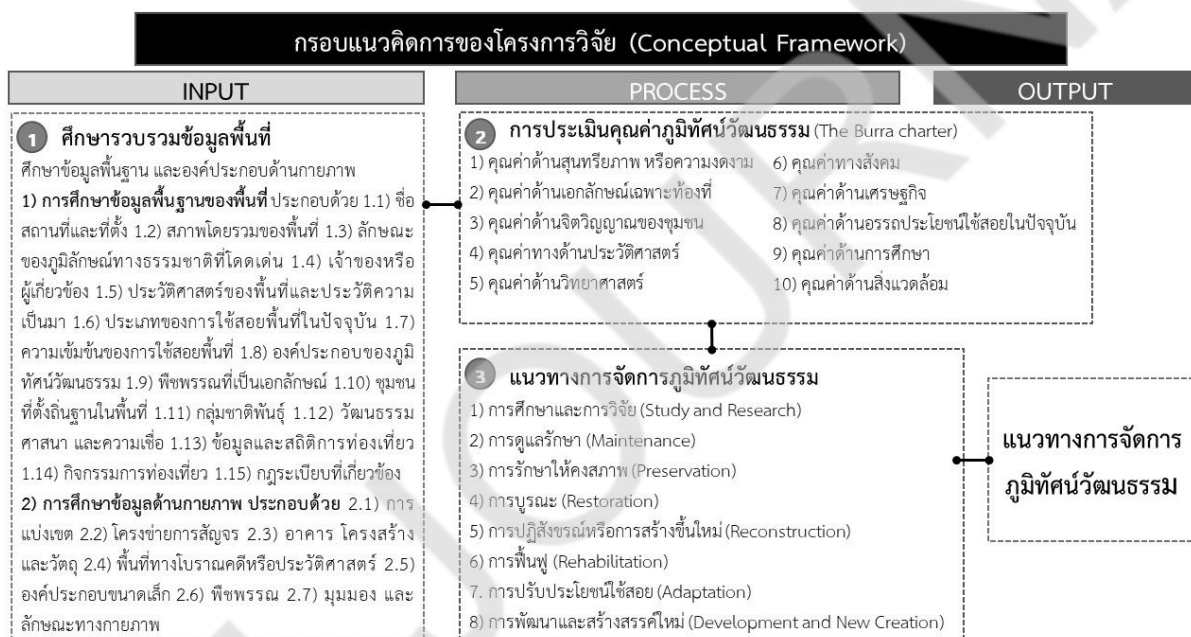
ใช้แนวคิดและทฤษฎีจากกบฏเบอร์ร่า (The Burra Charter) จากการศึกษาของ Walker (2013) โดยมีรูปแบบการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมทั้ง 8 ด้าน ดังนี้ (1) การศึกษาและการวิจัย (Study and Research) คือการศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่จำแนกข้อมูลออกได้เป็นสองประเภท คือข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่และข้อมูลพื้นฐานผ่านการวิเคราะห์ (2) การดูแลรักษา (Maintenance) คือ ขั้นตอนแรกในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม หรือทางประวัติศาสตร์ให้คงอยู่ในสภาพที่มั่นคงสมบูรณ์และเรียบร้อยอยู่เสมอ (3) การรักษาให้คงสภาพ (Preservation) มักใช้การจัดการลักษณะนี้กับมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นโบราณสถานที่ขาดการใช้สอยร่วมสมัยของปัจจุบันไปแล้วคุณค่าของแหล่งโบราณสถานเหล่านี้จะมีประโยชน์ในแง่ของการศึกษาโดยทำหน้าที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (4) การบูรณะ (Restoration) โดยซ่อมแซมปรับปรุงให้มรดกทางวัฒนธรรมหรือภูมิทัศน์วัฒนธรรมให้กลมกลืนกับของเดิมให้มากที่สุด (5) การปฏิสังขรณ์หรือการสร้างขึ้นใหม่ (Reconstruction) ในรูปแบบเดิมโดยทำให้มรดกทางวัฒนธรรมภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่เคยสูญเสียรูปร่างไปหรือพังทลายกลับมาอยู่ในรูปที่เคยเป็น (6) การฟื้นฟู (Rehabilitation) เป็นการส่งเสริมให้กิจกรรมแบบดั้งเดิมของพื้นที่กลับมาดำเนินต่อไป (7) การปรับประโยชน์ใช้สอย (Adaptation) ด้วยการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของอาคารหรือภูมิทัศน์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมเพื่อตอบสนองต่อหน้าที่ใช้สอยใหม่ (8) การพัฒนาและสร้างสรรค์ใหม่ (Development and New Creation) เป็นการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่มากที่สุด เช่นเดียวกับการศึกษางานวิจัยเรื่องการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา สถานีรถไฟลำพูน จังหวัดลำพูน ของ Chaiyasit and Suzhou (2018) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมของสถานีรถไฟลำพูนนั้นเพื่อชะลอการถูกทำลายของภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่

อาจจะเกิดขึ้นจากธรรมชาติ หรือฝีมือของมนุษย์เองเป็นการลดผลกระทบ และอนุรักษ์คุณค่าความสำคัญของภูมิทัศน์วัฒนธรรมให้คงอยู่ และดำเนินต่อไปอย่างยั่งยืนโดยการอนุรักษ์ที่แท้จริงคือ เพื่อให้คุณค่านั้นไม่หายไป การอนุรักษ์เพื่อแสดงถึงสัญลักษณ์ความเป็นชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมเศรษฐกิจ ในแง่การส่งออกถึงเอกลักษณ์และความดึงดูดนักท่องเที่ยว แนวคิดในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวสถานีรถไฟลำพูนควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ และการสร้างประโยชน์ใช้สอยให้เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน โดยกระบวนการต่างๆ ต้องคำนึงถึงหลักแนวคิดภูมิทัศน์วัฒนธรรมเป็นสำคัญ เพื่อเป็นการชะลอการเปลี่ยนแปลง และดูแลให้เอกลักษณ์ และความแท้ของชุมชนยังคงอยู่ การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมสถานีรถไฟลำพูน จะต้องมีการผสมผสานรูปแบบการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม โดยมีการอนุรักษ์พื้นที่เดิม และมีการสร้างสรรค์ใหม่ในบางส่วนเพื่อให้เกิดการใช้สอยที่หลากหลายขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

คณะผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดที่เริ่มจากการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นที่ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำการศึกษาค้นคว้า และนำข้อมูลทั้ง 2 ส่วนมาประเมินคุณค่าทางภูมิทัศน์วัฒนธรรม และเสนอแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมภายใต้แนวคิด ทฤษฎี ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปกรอบแนวคิดและวิธีการศึกษาวิจัย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิด และวิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการภายในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดสามชุกในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง มิถุนายน ปี พ.ศ. 2563 ตามแผนการดำเนินงาน เป็นช่วงที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ดีขึ้น มีการประกาศผ่อนคลายมาตรการควบคุมโรค และเป็นช่วงที่มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว ซึ่งอ้างอิงจำนวนนักท่องเที่ยวจากสถิติการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรีประจำปี พ.ศ. 2561 มีนักท่องเที่ยว จำนวน 1,000 คน (Suphanburi Provincial Tourism and Sports Office, 2018)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ประกอบการภายในชุมชนโดยกำหนดเกณฑ์ และคุณสมบัติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักให้เป็นผู้ประกอบการหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาตั้งแต่เดิมรวม จำนวน 5 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรม และกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนย่านตลาดสามชุก ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ของยามาเน Taro Yamane (1973) ที่กำหนดว่าขนาดประชากร 1,000 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05 หรือร้อยละ 5 ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 286 คน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน

290 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อใช้สำรวจความพึงพอใจและทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสำรวจพื้นที่ (Site Survey) รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยการนำแผนที่ภาพถ่ายจากดาวเทียม (Google Earth) ที่ได้จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลภาคสนาม จากนั้นนำข้อมูลภาคสนามที่ได้มาแปลผล โดยใช้เครื่องมือการบันทึกตำแหน่งพื้นที่ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือระบบ (Geographic Information Systems GIS) ซึ่งเป็นระบบที่มีความเป็นมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) และข้อมูลเชิงบรรยาย (Attribute Data) เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันของพื้นที่

2. การสังเกตพื้นที่ศึกษา (Site Observation) สังเกตลักษณะภูมิทัศน์วัฒนธรรมทางด้านกายภาพ บริบทพื้นที่ และพฤติกรรมการใช้งาน

3. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure) โดยการร่างประเด็นคำถามเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระในการเล่าเรื่อง และแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี โดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interviews) ที่ครอบคลุมถึงประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ข้อมูลประเด็นปัญหาด้านกายภาพปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา IOC โดยกำหนดเกณฑ์ และคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ มีประสบการณ์ด้านการศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ นายสรศักดิ์ เวสสุนทรเทพ นางสาวณัฐวิ เตมียกุล และนายพรชัย โลหะพิริยกุล เพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ตรงตามเนื้อหาสำหรับนำมาตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสำรวจความพึงพอใจและทัศนคติของนักท่องเที่ยว แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่ศึกษาเป็นคำถามในลักษณะของการประเมินค่า 5 ระดับ และทำภาพจำลองเปรียบเทียบก่อน และหลังการจัดการพื้นที่ ผู้วิจัยมีการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามด้วยวิธี IOC โดยกำหนดเกณฑ์ และคุณสมบัติผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ มีประสบการณ์ด้านการศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรม จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ นายสรศักดิ์ เวสสุนทรเทพ นางสาวณัฐวิ เตมียกุล และนายพรชัย โลหะพิริยกุล ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างอยู่ระหว่าง 0.53-0.78 มีค่าความเชื่อมั่น 0.83

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้มีวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ มีระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2562 ถึง กันยายน พ.ศ.2563 รวมระยะเวลา 1 ปี โดยใช้การรวบรวมข้อมูลจาก 3 ส่วน ได้แก่

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ แผนที่ ภาพถ่าย หนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ และการประเมินคุณค่าทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพ เพื่อสรุปแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม จากนั้นสรุปมาเป็นเครื่องมือแผนที่ภาพถ่ายจากดาวเทียม (Google Earth)

2. การเก็บข้อมูลจากบุคคล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) กลุ่มผู้ประกอบการโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) ที่พัฒนามาจากกรอบแนวคิดในการวิจัยเป็นเครื่องมือในการวิจัย และการสอบถามความพึงพอใจและทัศนคติของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีต่อแนวทางการจัดการพื้นที่ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire)

3. การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม โดยการสำรวจพื้นที่ชุมชน และใช้การสังเกตการณ์ (Site Observation) และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ต่อไป ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือระบบ (Geographic Information Systems GIS)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษารวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบพื้นที่ทางวัฒนธรรมโดยมีเนื้อหาสำคัญที่นำมาวิเคราะห์ทั้งสิ้น 15 ประเด็นก่อนการลงพื้นที่ภาคสนามได้ดังนี้ (1) ชื่อสถานที่ และที่ตั้งงานวิจัยนี้ได้ศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพพื้นที่ย่านตลาดสามซุก ซึ่งตั้งอยู่ที่ ถนนเทศบาลซอย 9 ตำบลสามซุก อำเภอสามซุก จังหวัดสุพรรณบุรี (2) สภาพโดยรวมของพื้นที่ (3) ลักษณะของภูมิทัศน์ทางธรรมชาติที่โดดเด่น (4) เจ้าของหรือผู้เกี่ยวข้อง (5) ประวัติศาสตร์ของพื้นที่และประวัติความเป็นมา (6) ประเภทของการใช้สอยพื้นที่ในปัจจุบัน

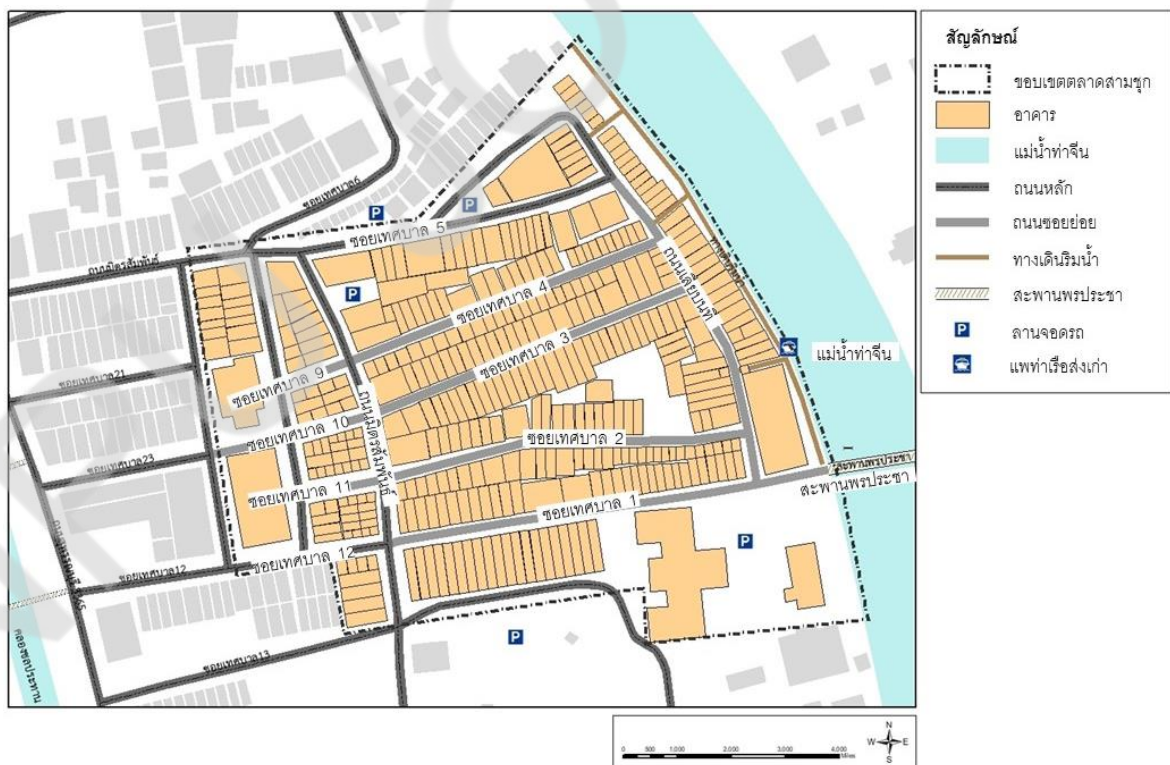

(7) ความเข้มข้นของการใช้สอยพื้นที่ (8) องค์ประกอบของภูมิทัศน์วัฒนธรรม (9) พืชพรรณที่เป็นเอกลักษณ์ (10) ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ (11) กลุ่มชาติพันธุ์ (12) วัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อ (13) ข้อมูลและสถิติการท่องเที่ยว (14) กิจกรรมการท่องเที่ยว (15) กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปผลลงในแผนที่ภาพถ่ายทางดาวเทียม (Google Earth)

2. การสำรวจพื้นที่ศึกษา (Site Survey) และการสังเกต โดยใช้เครื่องมือแผนที่เพื่อสำรวจลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ และเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อไม่ให้เกิดความคลาดเคลื่อน จึงได้แบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงเวลาที่มีนักท่องเที่ยวน้อยเพื่อไม่ให้พลุกพล่าน และช่วงที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่นเพื่อสังเกตพฤติกรรมการใช้งานในพื้นที่ ประเด็นในการเก็บข้อมูลลักษณะทางด้านกายภาพประกอบไปด้วย 7 ลักษณะ ซึ่งเป็นแนวคิดและทฤษฎีจากกฎบัตรเบอร์รา (The Burra Charter) Walker (2013) และนำมาสรุปผลเพื่อจัดทำฐานข้อมูลภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพย่านตลาดสามชุก โดยใช้เครื่องมือในการบันทึกตำแหน่งพื้นที่ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ ระบบ (Geographic Information Systems GIS) ดังภาพที่ 3 และได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) และข้อมูลเชิงบรรยาย (Attribute Data) ประกอบไปด้วย

2.1 การแบ่งขอบเขตและการใช้ประโยชน์ที่ดินขอบเขตของพื้นที่ย่านตลาดสามชุก มีการแบ่งขอบเขตที่เห็นได้อย่างชัดเจน อันได้แก่ พื้นที่ฝั่งทิศตะวันตก และทิศเหนือติดกับเส้นขอบเขตถนนมิตรสัมพันธ์ พื้นที่ทางทิศใต้ติดกับถนนเทศบาลซอย 1 และพื้นที่ทางทิศตะวันออกติดกับขอบเขตจากเส้นแม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำสุพรรณบุรี ส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในพื้นที่ย่านตลาดสามชุก ประกอบไปด้วย อาคารพาณิชย์กรรมเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับอาคารที่พักอาศัย และมีบางส่วนเป็นอาคารพิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์ และยังพบพื้นที่สีเขียวประเภทสวนสาธารณะระดับชุมชนอยู่ด้วย

2.2 โครงข่ายการสัญจร เส้นทางภายในตลาดสามชุก ประกอบด้วย ถนนมิตรสัมพันธ์เป็นถนนหลักที่เข้าถึงตัวตลาดสามชุกและสามารถเข้าถึงซอยย่อยๆ ภายในตลาดได้โดยง่าย ถนนเลียบนทีเป็นถนนจุดกำเนิดตลาดสามชุก เนื่องจากเป็นถนนที่ขนานแม่น้ำท่าจีน การเดินทางท่องเที่ยวในตลาดจะแบ่งเป็นซอยย่อยๆ 12 ซอยย่อย ได้แก่ ถนนเทศบาลซอย 1 ถึง 12 มีชื่อเรียกตามเลขที่ซอยนั้นๆ ตลาดสามชุกมีลานจอดรถ 2 จุด คือสามารถจอดรถฝั่งถนนเทศบาลซอย 5 และฝั่งสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติซึ่งอยู่ติดกับถนนเทศบาลซอย 13 และถนนเทศบาลซอย 1 ทั้งนี้ไม่พบทางเดินเท้า และทางจักรยานภายในตลาดสามชุก แต่นักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป สามารถเดินสัญจรบนถนนในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ จะไม่อนุญาตให้รถขนาดใหญ่วิ่งเข้ามาในซอยย่อยดังกล่าวได้ เพื่อให้สะดวกต่อการท่องเที่ยว

ภาพที่ 3 แผนที่ขอบเขต และโครงข่ายสัญจรพื้นที่ย่านตลาดสามชุก

2.3 อาคาร โครงสร้าง และวัตถุ อาคารที่พบภายในพื้นที่ (1) อาคารเรือนแถวไม้ ภายในตลาดสามชุกยังคงพบอาคารเรือนแถวไม้ส่วนใหญ่เป็นอาคารสูง 2 ชั้น แต่ก็ยังพบ 1 และ 3 ชั้นปะปนกันไป อาคารเรือนแถวไม้ที่มีโครงสร้างไม้ประกอบด้วยเนื้อแข็ง มีลวดลายฉลุอย่างสวยงาม ลวดลายฉลุไม้ที่เรียกว่าลายขนมปังขิง ซึ่งเท่าที่พบภายในตลาดสามชุกมีถึง 19 ลาย คือ ศิลปะตกแต่งอาคารไม้โบราณเก่าแก่ (2) อาคารเรือนแถวปูน พื้นที่บางส่วนของตลาดสามชุก ถูกปรับปรุงอาคารให้เป็นอาคารปูนหรืออาคารคอนกรีตเสริมเหล็กที่มีความสูงตั้งแต่ 2 ถึง 4 ชั้น ใช้เป็นอาคารประเภทพาณิชย์กรรม และอาคารที่พักอาศัย

2.4 พื้นที่ทางโบราณคดีหรือประวัติศาสตร์ จากการสำรวจพื้นที่พบพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ อาคารที่ว่าการอำเภอสามชุก อาคารร้านค้าริมแม่น้ำ และท่าเรือส่งเก่า อาคารพิพิธภัณฑสถานบ้านขุนจ้านจันจักษ์ อาคารศาลเจ้าพ่อสามชุก และอาคารศาลเจ้า อาคารร้านค้าเก่าแก่แห่งหนึ่ง อาคารร้านยาหออันโสด อาคารโรงแรมอุดมโชค อาคารเรือนแถวไม้เก่าแก่ฉลุลายขนมปังขิง อาคารตลาดแม่จูน ร้านกาแฟบริเวณท่าเรือส่ง (แพควักกาแฟ) บุญช่วยหัตถกิจ ร้านรัชพร พื้นที่สวนเฉลิมพระเกียรติ พื้นที่ลานโล่งหน้าท่าว่าการอำเภอ พื้นที่ลานโพธิ์ พื้นที่ถนนเลียบบนที่ พื้นที่ท่าเรือส่งเก่า และทางเดินริมน้ำ

2.5 องค์ประกอบขนาดเล็ก จากการศึกษาพบว่าองค์ประกอบขนาดเล็กที่มีความสำคัญต่อลักษณะของภูมิทัศน์วัฒนธรรมทางด้านกายภาพของตลาดสามชุก ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพื้นที่ และสรุปข้อมูลปัญหาขององค์ประกอบขนาดเล็กได้ดังนี้ สะพานพรประชา ผิวทางถนนหลัก ป้ายตลาดสามชุก ชุมประตูป้ายแสดงชื่อตลาดสามชุก ป้ายชอยเทศบาล ป้ายบอกทาง ป้ายบอกชอยต่างๆ ป้ายร้านค้า และป้ายประชาสัมพันธ์ จุดถ่ายรูป ศูนย์ประชาสัมพันธ์ ชุมที่นั่ง เก้าอี้นั่ง ถังขยะ หรือจุดทิ้งขยะ ตู้ไปรษณีย์โบราณ ชุมร้านค้า ร่มกันแดด และกันสาด ห้องน้ำสาธารณะ

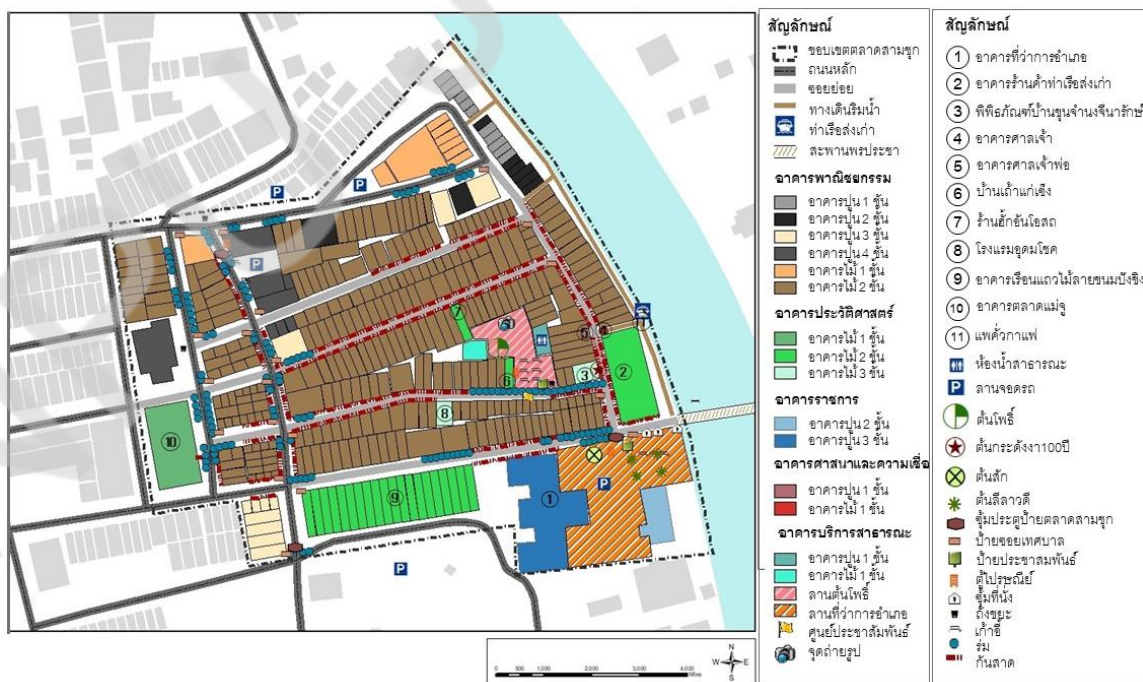
2.6 พืชพรรณ การสืบค้นลักษณะพืชพรรณที่มีความสำคัญของตลาดสามชุก จากการสำรวจพื้นที่พบว่าบริเวณถนนเทศบาลชอย 2 มีต้นโพธิ์เก่าแก่ที่ตายแล้ว โดยสันนิษฐานว่าต้นโพธิ์นี้มีอายุยาวนานมากกว่าร้อยปี ได้มีการปรับปรุงต่อของต้นโพธิ์เพื่อเป็นอนุสรณ์สถาน นอกจากนี้ยังพบต้นกระดังงาหรือต้นการเวกร้อยปี บริเวณปากถนนเทศบาลชอย 2 ฝั่งถนนเลียบบนที่ แต่ปัจจุบันถูกปิดบังด้วยร้านค้าแผงลอยทำให้มองเห็นได้ยาก ไม่เป็นจุดที่น่าสนใจหรือดึงดูดสายตา นอกจากนี้ยังพบพืชพรรณไม้ประดับตกแต่ง เช่น ต้นสัก ต้นลีลาวดี ต้นทุกระจง บริเวณพื้นที่ลานโล่งหน้าท่าว่าการอำเภออีกด้วย

2.7 มุมมอง และลักษณะทางกายภาพ มุมมองที่ดีและเป็นภาพลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นตลาดสามชุก ได้แก่ บริเวณที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบเรือนแถวไม้ที่ยังคงสภาพสมบูรณ์อยู่ เช่น บริเวณริมแม่น้ำและบริเวณถนนเทศบาลชอย 1 บริเวณพื้นที่สะพานพรประชา บริเวณชุมประตูป้ายตลาดสามชุกทั้ง 3 จุด บริเวณพื้นที่พิพิธภัณฑสถานบ้านขุนจ้านจันจักษ์ พื้นที่โรงแรมอุดมโชค พื้นที่ร้านค้าเก่าแก่แห่งหนึ่ง พื้นที่ลานต้นโพธิ์ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 บริบทโดยรอบพื้นที่ย่านตลาดสามชุก

3.4 พื้นที่ถนนมิตรสัมพันธ์ ได้แก่ (1) กันสาด และร่มกันแดด ผิวทางเดิน และซุ้มร้านค้าและป้ายร้าน พบปัญหา เช่นเดียวกับพื้นที่ถนนเทศบาลซอย 1 (2) พบปัญหาทางด้ายกายภาพบริเวณอาคารเรือนแถวไม้ประเภทพาณิชย์กรรมหรือร้านค้า เป็นพื้นที่ที่ผสมผสานระหว่างอาคารเรือนแถวไม้เก่าแก่กับอาคารปูนหรือคอนกรีตเสริมเหล็ก ซึ่งทำให้คุณค่าด้านอัตลักษณ์ของพื้นที่หายไป ไม่สอดคล้องกับบริบททางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรื่องความคงแท้

ภาพที่ 5 แผนที่การวิเคราะห์ศักยภาพ และข้อจำกัดย่านตลาดสามชุก

4. การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรม คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากภาคสนาม โดยการสำรวจพื้นที่ชุมชน และใช้วิธีการสังเกตการณ์ (Site Observation) และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กลุ่มผู้ประกอบการโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure) นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือระบบ (Geographic Information Systems GIS) ใช้แนวคิด และทฤษฎีจากกฎบัตร เบอร์รา (The Burra Charter) Walker (2013) โดยมีหลักการประเมินคุณค่ามรดกวัฒนธรรมประกอบด้วยคุณค่า 10 ด้าน โดยแบ่งคุณค่าออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ คุณค่าน้อย คุณค่าปานกลาง คุณค่ามาก คณะผู้วิจัยได้สรุปพื้นที่ที่ยังคงคุณค่าในระดับมาก ในการประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมจากการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสามารถพบหลักฐานเชิงประจักษ์ของคุณค่าทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมในหลายๆ ด้าน สรุปพื้นที่ทั้งสิ้นจำนวน 4 พื้นที่จากการประเมินคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมย่านตลาดสามชุก ดังนี้ พื้นที่ถนนเลียบนที่ พื้นที่ถนนมิตรสัมพันธ์ พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 1 พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 2 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่พบคุณค่าทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมให้หลายๆ ด้าน ได้แก่ ด้านสุนทรียภาพหรือความงาม (Aesthetic Significance) คุณค่าด้านเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น (Identity Significance) คุณค่าด้านจิตวิญญาณของชุมชน (Translations Significance) คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ (Historical Significance) คุณค่าทางสังคม (Social Significance) คุณค่าด้านเศรษฐกิจ (Economy Significance) คุณค่าด้านอรรถประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบัน (Utility Significance) คุณค่าด้านการศึกษา (Study Significance) คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Significance) หากแต่ไม่พบคุณค่าด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Significance) เป็นคุณค่าที่ถูกถ่ายทอดมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันที่แสดงถึง ความเป็นอัตลักษณ์พื้นถิ่น ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรม ของย่านตลาดสามชุก

เกณฑ์การประเมิน คุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรม	คุณค่าด้าน สุนทรียภาพ	คุณค่าด้านเอกลักษณ์ เฉพาะท้องถิ่น	คุณค่าด้านจิต วิญญาณของชุมชน	คุณค่าทางด้าน ประวัติศาสตร์	คุณค่าด้าน วิทยาศาสตร์	คุณค่าทางสังคม	คุณค่าด้านเศรษฐกิจ	คุณค่าด้าน อรรถประโยชน์ใช้ สอยในปัจจุบัน	คุณค่าด้านการศึกษา	คุณค่าด้าน สิ่งแวดล้อม	สรุป
พื้นที่ย่านตลาดสามชุก											
พื้นที่ถนนเลียบนที่	●	●	●	●	○	●	●	●	●	●	●
พื้นที่ถนนมิตรสัมพันธ์	●	●	●	●	○	●	●	●	●	●	●
พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 1	●	●	●	●	○	●	●	●	●	●	●
พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 2	●	●	●	●	○	●	●	●	●	●	●
พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 3	○	●	●	○	○	●	○	○	○	○	○
พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 4	●	●	●	●	○	○	○	○	○	○	○
พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 5	●	●	●	●	○	○	○	○	○	○	○
พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 6	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 7	○	○	●	○	○	○	○	○	○	○	○
พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 8	○	○	●	○	○	○	○	○	○	○	○
พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 9	●	●	●	○	○	○	○	○	○	○	○
พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 10	○	●	●	○	○	○	○	○	○	○	○
พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 11	○	●	●	○	○	○	○	○	○	○	○
พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 12	●	●	●	○	○	○	○	○	○	○	○
ป้ายตลาดสามชุก จุดที่ 1	●	●	●	○	○	○	○	○	○	○	○
ป้ายตลาดสามชุก จุดที่ 2	●	●	●	○	○	○	○	○	○	○	○
ป้ายตลาดสามชุก จุดที่ 3	●	●	●	○	○	○	○	○	○	○	○
สะพานพระประชา	●	●	●	●	○	●	○	○	○	●	●
พื้นที่ตลาดแม่จูน	○	●	●	●	○	●	●	●	○	○	○
พื้นที่ลานต้นโพธิ์	●	●	●	●	○	●	○	●	●	●	●
พื้นที่ลานหน้าวัดการอาวาสสามชุก	○	○	○	●	○	●	●	○	○	●	○
พื้นที่ทางเดินริมแม่น้ำและท่าเรือส่งเก่า	●	●	●	●	○	○	○	○	○	○	○
พื้นที่สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○

หมายเหตุ ระดับคุณค่า ○ = คุณค่าน้อย ● = คุณค่าปานกลาง ● = คุณค่ามาก

5. การเสนอแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพในประเด็นต่างๆ โดยคำนึงถึงอัตลักษณ์ความโดดเด่นของพื้นที่และไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมโดยรอบ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอด้วยวิธีการพรรณนา ใช้แนวคิดและทฤษฎีจากกฎบัตรเบอร์รา (The Burra Charter) จากการศึกษาของ Walker (2013) ซึ่งมีรูปแบบและแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมทั้ง 8 แนวทางที่คณะผู้วิจัยใช้เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการพื้นที่ของ 4 พื้นที่จากการประเมินคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมย่านตลาดสามชุก ดังนี้ (1) พื้นที่ถนนเลียบนที่ ประกอบไปด้วย อาคารเรือนแถวไม้เก่าริม

แม่น้ำ ทางเดินริมแม่น้ำ แพท่าเรือส่งเก่า ชุมประตูป้ายตลาดสามชุก ศาลเจ้าพ่อสามชุก และศาลเจ้า กระดังงาหรือการเวกอายุ 100 ปี (2) พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 1 ประกอบไปด้วย อาคารเรือนแถวไม้ฉลุลายขนมปังขิง ลานหน้าสะพานพรประชา (3) พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 2 ประกอบไปด้วย ลานต้นโพธิ์ พิพิธภัณฑสถานขุนจันจันารักษ์ โรงแรมอุดมโชค บ้านเก่าแก่อั้ง (4) พื้นที่ถนนมิตรสัมพันธ์ ประกอบไปด้วย ชุมประตูป้ายตลาดสามชุก อาคารเรือนแถวไม้เก่าแก่ คณะผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพ โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมทั้ง 8 วิธี ดังนี้ วิธีการศึกษาและการวิจัย (Study and Research) การดูแลรักษา (Maintenance) การรักษาให้คงสภาพ (Preservation) การบูรณะ (Restoration) วิธีการปฏิสังขรณ์หรือการสร้างขึ้นใหม่ (Reconstruction) การฟื้นฟู (Rehabilitation) การปรับประโยชน์ใช้สอย (Adaptation) และการพัฒนาและสร้างสรรค์ใหม่ (Development and New Creation) สรุปผลการวิเคราะห์พื้นที่ใช้การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมย่านตลาดสามชุกในทุกวิธีดังที่กล่าวมา เพียงแต่ในพื้นที่ไม่ได้ใช้วิธีการปฏิสังขรณ์หรือการสร้างขึ้นใหม่ (Reconstruction) และการพัฒนาและสร้างสรรค์ใหม่ (Development and New Creation) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์หาแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม

พื้นที่ย่านตลาดสามชุก	1. การศึกษาและการวิจัย	2. การดูแลรักษา	3. การรักษาให้คงสภาพ	4. การบูรณะ	5. การปฏิสังขรณ์หรือการสร้างขึ้นใหม่	6. การฟื้นฟู	7. การปรับประโยชน์ใช้สอย	8. การพัฒนาและสร้างสรรค์ใหม่	สรุป
1. พื้นที่ถนนเรียบนที									
1.1 อาคารเรือนแถวไม้เก่าริมแม่น้ำ	*	*	*	*		*	*		1, 2, 3, 4, 6, 7
1.2 ทางเดินริมแม่น้ำ		*					*		2, 7
1.3 แพท่าเรือส่งเก่า		*		*			*		2, 4, 7
1.4 ชุมประตูป้ายตลาดสามชุก 1		*							2
1.5 ศาลเจ้าพ่อสามชุกและศาลเจ้า		*	*						2, 3
1.6 ต้นกระดังงาอายุ 100 ปี	*	*				*	*		1, 2, 6, 7
2. พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 1									
2.1 อาคารเรือนแถวไม้ ฉลุลายขนมปังขิง	*	*	*	*		*	*		1, 2, 3, 4, 6, 7
2.2 ลานหน้าสะพานพรประชา		*					*		2, 7
3. พื้นที่ถนนเทศบาลซอย 2									
3.1 ลานต้นโพธิ์	*								1
3.2 พิพิธภัณฑสถานขุนจันจันารักษ์	*	*		*		*	*		1, 2, 4, 6, 7
3.3 โรงแรมอุดมโชค	*	*		*			*		1, 2, 4, 7
3.4 บ้านเก่าแก่อั้ง	*	*		*			*		1, 2, 4, 7
4. พื้นที่ถนนมิตรสัมพันธ์									
4.1 ชุมประตูป้ายตลาดสามชุก 2		*							2
4.1 ชุมประตูป้ายตลาดสามชุก 3		*							2
4.3 อาคารเรือนแถวไม้เก่า	*	*	*	*		*	*		1, 2, 3, 4, 6, 7

6. การวิเคราะห์แบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจ และข้อมูลด้านทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม จากเครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยการทำการจำลองเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดการพื้นที่ทั้ง 4 พื้นที่ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีต่อแนวทางการจัดการพื้นที่ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 290 คน พบว่าประชากรนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจและมีทัศนคติในระดับที่ “ดีมาก” ต่อแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพบริเวณพื้นที่ถนนเลียบริมที่จุดที่ 1 และ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.52 และ 4.59 ตามลำดับ มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เห็นด้วยในแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพบริเวณพื้นที่ถนนเลียบริมที่ ร้อยละ 95.86 และ 97.59 ตามลำดับ ดังภาพที่ 6 พื้นที่ถนนมิตรสัมพันธ์จุดที่ 1 และ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.67 และ 4.53 ตามลำดับ มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เห็นด้วยในแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพบริเวณถนนมิตรสัมพันธ์ ร้อยละ 98.62 และ 97.59 ตามลำดับ ดังภาพที่ 9 นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจและมีทัศนคติในระดับที่ “ดี” ต่อแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพบริเวณพื้นที่ถนนเทศบาลซอย 1 จุดที่ 1 และ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.36 และ 4.49 ตามลำดับ มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เห็นด้วยในแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพถนนเทศบาลซอย 1 ร้อยละ 96.21 เท่ากันทั้ง 2 จุด ดังภาพที่ 7 พื้นที่

ถนนเทศบาลซอย 2 มีค่าเฉลี่ย 4.28 และ 4.43 ตามลำดับ มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เห็นด้วยในแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพถนนเทศบาลซอย 2 ร้อยละ 95.52 เท่ากันทั้ง 2 จุด ดังภาพที่ 8 ในด้านทัศนคติของนักท่องเที่ยวได้มีการเสนอให้ส่งเสริมอัตลักษณ์พื้นที่ และมีการเสนอแนวทางให้มีการจัดการพื้นที่ในทุก ๆ ด้านให้ครอบคลุมทั้งหมดของพื้นที่ย่านตลาดสามชุก

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

การเสนอแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพย่านตลาดสามชุก คณะผู้วิจัยได้สรุปพื้นที่ที่ยังคงคุณค่าในระดับมาก ซึ่งสามารถพบหลักฐานเชิงประจักษ์ของคุณค่าทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมในหลายๆ ด้าน จากการศึกษาข้อมูลสู่การวิเคราะห์บริบทพื้นที่ทั้งสิ้น 4 พื้นที่จากการประเมินคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมย่านตลาดสามชุก ได้แก่ พื้นที่ถนนเลียบบนที่ถนนมิตรสัมพันธ์ ถนนเทศบาลซอย 1 และซอย 2 และทำให้สามารถสรุปผลการวิจัยพร้อมทั้งอภิปรายผลออกเป็น 4 แนวทางดังนี้

1. แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางวัฒนธรรมด้านอาคาร โครงสร้างและวัตถุ ได้แก่ 1 อาคารเรือนแถวไม้เก่าริมแม่น้ำ แพท่าเรือส่งเก่า อาคารเรือนแถวไม้ฉลุลายขนมปังขิง บ้านเก่าแก่เชิง อาคารโรงแรมอุดมโชค ชุมประตูป้ายตลาดสามชุก ลานหน้าสะพานพรประชา เป็นต้น อาคารที่บ่งบอกถึงความเป็นย่านการค้าเก่า เบื้องต้นพบว่าบางร้านมีฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์เดิมอยู่แล้ว บางส่วนที่ยังไม่พบข้อมูล เสนอให้ทำการศึกษาและการวิจัย (Study and Research) โดยให้เจ้าของอาคารรวมไปถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสำรวจจัดทำผังบริเวณของชุมชน และขอความร่วมมือในการสืบค้นข้อมูลประวัติศาสตร์ วงศ์ตระกูล และบ้านเรือนที่เป็นที่อยู่อาศัย โดยอาจสืบค้นจากข้อมูลภาพถ่าย และความทรงจำจากการสอบถามผู้มีความรู้ในชุมชน ซึ่งในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมกลุ่มอาคารเหล่านี้จำเป็นต้องใช้วิธีการที่มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดความเหมาะสมซึ่งสามารถจำแนกรูปแบบในการจัดการได้ดังนี้ การดูแลรักษา (Maintenance) และการรักษาให้คงสภาพ (Preservation) ในเบื้องต้นอาคารทุกหลังในชุมชนควรได้รับการดูแลรักษา การจัดการให้คงอยู่ในสภาพที่มั่นคง สมบูรณ์และเรียบร้อยอยู่เสมอ โดยเริ่มจากผู้อยู่อาศัยหรือเจ้าของอาคารเนื่องจากเป็นขั้นตอนที่สามารถทำได้ง่าย และสามารถดำเนินการได้เอง และไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากนัก การบูรณะ (Restoration) และการฟื้นฟู (Rehabilitation) ขึ้นใหม่ในรูปแบบเดิม การซ่อมแซมปรับปรุง การเลือกใช้วัสดุในการก่อสร้างนั้นเป็นส่วนสำคัญ ควรซ่อมแซมให้มีความกลมกลืนกับของเดิม แต่ก็ยังคงให้สามารถแยกแยะถึงสิ่งที่มีอยู่เดิมได้ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาถึงความแท้ดั้งเดิม นอกจากนี้ในส่วนอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่พังทลายหรือสูญหายไปแล้วนั้น หากเห็นว่ามีคุณค่าเพียงพอต่อชุมชนหรือเจ้าของพื้นที่ อาจทำการปฏิสังขรณ์ หรือการสร้างขึ้นใหม่ในรูปแบบเดิม โดยใช้จากหลักฐานภาพถ่ายซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้งานให้มีความร่วมสมัยเพื่อตอบสนองต่อการใช้สอยในปัจจุบัน การปรับประโยชน์ใช้สอย (Adaptation) เพื่อเป็นการทำให้ภูมิทัศน์วัฒนธรรม และมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมแต่ซบเซาลงไปแล้ว กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง โดยเฉพาะอาคารที่ถูกปล่อยทิ้งร้างหรือไม่ได้ดำเนินการใดๆ แล้วอาจทำการปรับเปลี่ยนกิจกรรมใหม่เข้าไปในอาคารเหล่านั้นเพื่อรักษาไว้ซึ่งบรรยากาศ แต่ควรมีการวางแผนในเรื่องของกิจกรรมที่จะเข้ามาแทนที่ความเหมาะสมรูปแบบของอาคารและชุมชนเดิมสามารถยอมรับได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Anurak (2017) องค์ประกอบทางกายภาพจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ สภาพความเป็นอยู่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปเกิดการขยายตัวของพื้นที่อยู่อาศัย การคมนาคมขนส่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ประชาชนมีการปรับตัวเข้าสู่สังคมเมืองในยุคสมัยใหม่ ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เช่น บ้านพักอาศัยในชุมชนมีความหลากหลายทางสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลและความเชื่อจากบรรพบุรุษ และมีเอกลักษณ์เฉพาะจะยังคงได้รับการอนุรักษ์ให้คงไว้ แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยก็ตาม

2. แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางวัฒนธรรมด้านพื้นที่ทางโบราณคดีหรือประวัติศาสตร์ ได้แก่ อาคารศาลเจ้าพ่อสามชุกและอาคารศาลเจ้า อาคารร้านค้าริมแม่น้ำและท่าเรือส่งเก่า อาคารพิพิธภัณฑสถานขุนจันจันจันารักษ์ พื้นที่ลานโพธิ์ เสนอให้ทำการศึกษาและการวิจัย (Study and Research) ควรมีการศึกษาข้อมูลและองค์ประกอบภายในพื้นที่ให้เข้าใจและครบถ้วนถึงระดับความสำคัญในด้านต่างๆ อาคารที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมหรืออาคารที่มีความสำคัญที่ระบุไว้ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ควรได้รับการดูแลรักษา (Maintenance) และการรักษาให้คงสภาพ (Preservation) และจัดการสภาพอาคารให้คงอยู่ในสภาพที่มั่นคง สมบูรณ์ ในส่วนที่ต้องได้รับการบูรณะ (Restoration) และการฟื้นฟู (Rehabilitation) ซ่อมแซมปรับปรุง การเลือกใช้วัสดุควรอาศัยต้นทุนเดิมที่มีอยู่ในบริเวณเป็นสำคัญ เช่น การสร้างอาคารใหม่

อาจนำมาไม่เต็มจากการรื้ออาคารที่มีสภาพทรุดโทรมยากต่อการซ่อมแซมมาใช้ หรือแม้กระทั่งวัสดุอื่นๆ ควรคำนึงถึงความกลมกลืน ต้องมีการวางแผนเป็นอย่างดี การซ่อมแซมอาคารที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมหรืออาคารที่มีความสำคัญที่ระบุไว้ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้น ควรซ่อมแซมให้กลมกลืนแต่ก็ควรทำให้สามารถแยกแยะถึงสิ่งที่มีอยู่เดิมกับสิ่งที่ได้ปรับปรุงใหม่เพื่อรักษาคุณค่าทั้งในด้านจิตใจ และในแง่ของคุณค่าด้านการศึกษา การปรับประโยชน์ใช้สอย (Adaptation) โดยปรับเปลี่ยนกิจกรรมใหม่เข้าไปในพื้นที่ทางวัฒนธรรม ควรมีการวางแผนในเรื่องของกิจกรรมที่จะเข้ามาแทนที่ความเหมาะสม รูปแบบของวัฒนธรรมเดิม และชุมชนเดิมสามารถยอมรับได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Anurak (2017) ได้เสนอแนวทางการจัดการองค์ประกอบทางวัฒนธรรมด้านอาคารพักอาศัย และสิ่งปลูกสร้าง กลุ่มอาคารที่มีความสำคัญในด้านองค์ประกอบของชุมชนเมืองทั้งที่อยู่ในย่านการค้า รวมถึงกลุ่มอาคารพาณิชย์ของเอกชน โดยเสนอแนะให้มีการสำรวจพื้นที่จัดทำเป็นผังชุมชน มีการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์เป็นส่วนกลางที่สำคัญของเมือง ซึ่งจะเป็นการรวบรวมข้อมูล และสามารถจำแนกข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบการศึกษาประวัติศาสตร์ของพื้นที่ โดยอาจเป็นประโยชน์ในด้านประวัติศาสตร์ และเกิดการศึกษาค้นคว้า

3. แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางวัฒนธรรมด้านพืชพรรณ ได้แก่ ลานต้นโพธิ์ และต้นโพธิ์เก่าแก่ที่ตายแล้ว ต้นกระดังงาหรือการเวกร้อยปี เสนอให้ทำการศึกษาและการวิจัย (Study and Research) เพื่อเป็นข้อมูลในเชิงประวัติศาสตร์ ก่อให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของพืชพรรณที่มีมาแต่อดีต สำหรับพืชที่ยังมีชีวิตอยู่ควรได้รับการดูแลรักษา (Maintenance) เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างสมบูรณ์ และให้ทำการฟื้นฟู (Rehabilitation) บริเวณลำต้นกระดังงาที่เกิดความเสียหายจากการคุกคามของร้านค้าแผงลอยให้คงสภาพอย่างสมบูรณ์เติบโตได้ตามลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของพืช เช่น การแต่งแปลบริเวณลำต้น การตัดแต่งกิ่ง การทำระบบค้ำยันลำต้นโดยใช้วัสดุที่สอดคล้องกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม นอกจากนี้ การปรับประโยชน์ใช้สอย (Adaptation) ให้แก่พื้นที่โดยรอบพืชพรรณนั้นยังเป็นการสร้างความสนใจให้แก่ต้นกระดังงา และต้นโพธิ์ โดยเพิ่มกิจกรรมหรือให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และนอกจากนี้หากมีการปรับปรุงภูมิทัศน์เสนอให้มีการเลือกใช้พืชพรรณประจำถิ่น พืชพรรณที่เลือกใช้ควรคำนึงถึงความกลมกลืนกับบริบทพื้นที่แบบดั้งเดิม หรือเป็นพืชพรรณที่สื่อถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ ไม่เป็นพืชต่างถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Buarapa (2017) การจัดการพื้นที่และบริบทโดยรอบชุมชนบ้านห้วยนาไทย การใช้พืชพรรณ และไม้พื้นถิ่นในชุมชนบ้านห้วยนาไทย บ่งบอกถึงลักษณะกายภาพของพื้นที่ และระบบนิเวศภายในพื้นที่เดิม ไม้พื้นถิ่นจึงเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่จะแสดงอัตลักษณ์ของพื้นที่ในแบบที่ธรรมชาติสร้างสรรค์ขึ้นมา

4. แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางวัฒนธรรมด้านองค์ประกอบขนาดเล็ก ได้แก่

4.1 ป้ายร้านค้า ป้ายบอกทาง ป้ายประชาสัมพันธ์ภายในตลาดสามชุก เสนอให้ทำการศึกษาและการวิจัย (Study and Research) เพื่อหาแนวทางออกแบบให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ และให้ทำการบูรณะ (Restoration) ในส่วนที่เกิดความเสียหาย ในส่วนที่มีการสร้างขึ้นใหม่แล้วไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เดิม ให้ใช้วิธีการพัฒนา และสร้างสรรค์ใหม่ (Development and New Creation) โดยยึดหลักของความจริงแท้ของพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Asawakovitwong (2005) เกี่ยวกับร่างระเบียบการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในพื้นที่ย่านตลาดสามชุก ว่าด้วยเรื่อง ป้าย และบ้านเลขที่ วัสดุที่ใช้ ให้ใช้ไม้ทุกชนิดตำแหน่งที่ตั้งแนวช่องลมเดิมหรือเหนือบ้านประตู สีของป้ายให้ใช้สีไม่ธรรมดา หากมีการย้อมไม้ให้ย้อมรักษาเนื้อไม้ธรรมชาติเท่านั้นตัวอักษร และตัวเลขให้เป็นสีดำสีขาวสีทองสีแดง หากใช้สีธรรมชาติตัวอักษร และตัวเลขต้องทำด้วยไม้ไม่ให้ใช้วัสดุผิวมันวาว ได้แก่ พลาสติก และโลหะทุกชนิด สีของป้าย ให้ใช้สีย้อมไม้ได้ หากทาสีให้ใช้น้ำพลาสติกหรือสีน้ำมันสีครีมหรือสีน้ำตาล ส่วนสีอื่นนอกจากนี้ให้เจือสีขาวในสัดส่วนของสีขาวมากกว่าร้อยละ 20

4.2 รั้วกันแดด และกันสาดหน้าร้าน เก้าอี้นั่ง ชุมนั่ง จุดพักคอย เสนอให้ทำการศึกษาและการวิจัย (Study and Research) เพื่อหาแนวทางออกแบบให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ให้มีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Asawakovitwong (2005) เกี่ยวกับร่างระเบียบการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในพื้นที่ย่านตลาดสามชุก ว่าด้วยเรื่อง กันสาด กำหนดให้ใช้วัสดุตามการก่อสร้างดั้งเดิม ได้แก่ กระเบื้องว่าวซีเมนต์ ใช้สีธรรมชาติเท่านั้น การกำหนดระยะยื่นขนาด 1.00 เมตร เท่ากันทั้งหมดทุกคูหา ใช้ความลาดชันเดียวกันกับหลังคาโดยมีทิศทางการระบายน้ำฝนออกนอกตัวอาคารเท่านั้น แต่ใช้วัสดุทดแทนได้ ให้ใช้วัสดุที่มีรูปแบบกระเบื้องว่าว โดยเป็นวัสดุทดแทนได้ ได้แก่ กระเบื้องกระดาศรูปแบบกระเบื้องว่าว ให้ใช้สีธรรมชาติ สีเทา สีแดงอิฐ สีน้ำตาล ตามที่มีในท้องตลาด แต่ให้มีความเหมือนกันทั้งซอย

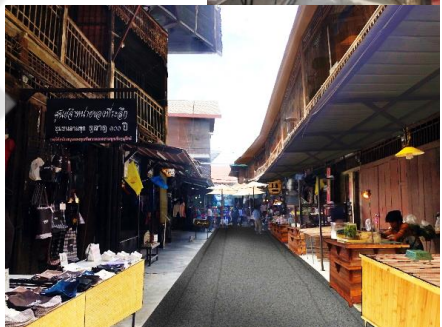

ผลการประเมิน (290คน) เห็นด้วย = ร้อยละ 95.86 ไม่เห็นด้วย = ร้อยละ 4.14 $X = 4.52$ $S.D. = 0.78$	 หลังการจัดการ จุดที่ 1	ผลการประเมิน (290คน) เห็นด้วย = ร้อยละ 97.59 ไม่เห็นด้วย = ร้อยละ 2.41 $X = 4.59$ $S.D. = 0.71$	 หลังการจัดการ จุดที่ 2
--	--	--	---

ภาพที่ 6 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพพื้นที่ถนนเลียบนที่

ผลการประเมิน (290คน) เห็นด้วย = ร้อยละ 96.21 ไม่เห็นด้วย = ร้อยละ 3.79 $X = 4.36$ $S.D. = 0.94$	 หลังการจัดการ จุดที่ 1	ผลการประเมิน (290คน) เห็นด้วย = ร้อยละ 96.21 ไม่เห็นด้วย = ร้อยละ 3.79 $X = 4.49$ $S.D. = 0.82$	 หลังการจัดการ จุดที่ 2
--	---	--	--

ภาพที่ 7 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพพื้นที่ถนนเทศบาลซอย 1

ผลการประเมิน (290คน) เห็นด้วย = ร้อยละ 95.52 ไม่เห็นด้วย = ร้อยละ 4.48 $X = 4.28$ $S.D. = 0.93$	 หลังการจัดการ จุดที่ 1	ผลการประเมิน (290คน) เห็นด้วย = ร้อยละ 95.52 ไม่เห็นด้วย = ร้อยละ 4.48 $X = 4.43$ $S.D. = 0.86$	 หลังการจัดการ จุดที่ 2
--	--	--	---

ภาพที่ 8 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพพื้นที่ถนนเทศบาลซอย 2

ภาพที่ 9 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพพื้นที่ถนนมิตรสัมพันธ์

สรุปผลการวิจัย

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้สรุปแนวทางการจัดการพื้นที่ดังนี้ (1) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านอาคาร โครงสร้างและวัตถุ (2) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านพื้นที่ทางโบราณคดีหรือประวัติศาสตร์ (3) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านพืชพรรณ (4) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านองค์ประกอบขนาดเล็ก อธิบายตามลักษณะพื้นที่ทั้ง 4 พื้นที่ ได้ดังนี้

1. พื้นที่ถนนเลียบบนที่ (1) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านอาคาร โครงสร้างและวัตถุ ได้แก่ บริเวณอาคารเรือนแถวไม้เก่าแก่ริมแม่น้ำ เสนอให้มีการศึกษาเชิงลึกเพื่อหาแนวทางในการดูแลรักษา เพื่อรักษาให้คงสภาพ ส่วนที่เกิดการเสียหายไปแล้วให้ใช้การบูรณะ และการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่โดยยึดตามรูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิม และยังสามารถปรับประโยชน์ใช้สอยเพื่อให้เป็นจุดท่องเที่ยวใหม่ บริเวณทางเดินริมแม่น้ำ เสนอให้มีการดูแลรักษา และให้ทำการบูรณะในส่วนที่มีความเสียหายหรือในส่วนที่มีการสร้างขึ้นใหม่แล้วไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เดิม แพท่าเรือส่งเก่า เสนอให้ทำการบูรณะในส่วนที่มีความเสียหาย และยังสามารถปรับประโยชน์ใช้สอยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมประดู่พาย ตลาดสามชุกจุดที่ 1 เสนอให้หาแนวทางการดูแลรักษาเน้นให้เป็นจุดเด่นโดยใช้วัสดุพื้นถิ่นตามบริบทของพื้นที่ (2) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางวัฒนธรรมด้านพื้นที่ทางโบราณคดีหรือประวัติศาสตร์ ได้แก่ บริเวณศาลเจ้าพ่อสามชุก และศาลเจ้า เสนอให้หาแนวทางการดูแลรักษา (3) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางวัฒนธรรมด้านพืชพรรณ ได้แก่ บริเวณต้นกระดังงาอายุ 100 ปี เสนอให้หาแนวทางการดูแลรักษาและให้การฟื้นฟูบริเวณลำต้นกระดังงาที่เกิดความเสียหายให้คงสภาพอย่างสมบูรณ์ตามลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของพืช นอกจากนี้ยังสามารถปรับประโยชน์ใช้สอยพื้นที่บริเวณโดยรอบให้ต้นกระดังงานี้มีความสำคัญต่อพื้นที่มากยิ่งขึ้น ดังภาพที่ 6

2. พื้นที่ถนนเทศบาลขอย 1 (1) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านอาคาร โครงสร้างและวัตถุ ได้แก่ บริเวณอาคารเรือนแถวไม้ฉลุลายขนมปังขิง เสนอให้หาแนวทางการดูแลรักษาเพื่อรักษาให้คงสภาพ ส่วนที่เกิดการเสียหายให้ทำการบูรณะ และการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่โดยยึดตามรูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิม และยังสามารถปรับประโยชน์ใช้สอยเพื่อให้เป็นจุดท่องเที่ยวใหม่ และบริเวณลานหน้าสะพานพรประชา เสนอให้มีหาแนวทางปรับประโยชน์ใช้สอย และเพิ่มกิจกรรมโดยคำนึงถึงบริบทพื้นที่เดิมเป็นสิ่งสำคัญ ดังภาพที่ 7

3. พื้นที่ถนนเทศบาลขอย 2 (1) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านอาคาร โครงสร้างและวัตถุ ได้แก่ บริเวณโรงแรมอุดมโชค เสนอหาแนวทางการดูแลรักษา ให้ทำการบูรณะฟื้นฟูในส่วนที่เสียหายไปแล้ว นอกจากนี้ยังสามารถปรับประโยชน์ใช้สอยเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อพื้นที่มากยิ่งขึ้น บริเวณบ้านเก่าแก่เชิง เสนอให้มีการศึกษาและการวิจัยเพื่อหาแนวทางการดูแลรักษา ให้ทำการบูรณะและการฟื้นฟูในส่วนที่เสียหายไปแล้ว สามารถปรับประโยชน์ใช้สอยเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ (2) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางวัฒนธรรมด้านพื้นที่ทางโบราณคดีหรือประวัติศาสตร์ ได้แก่ บริเวณพิพิธภัณฑสถานชุมชนจันทน์จันท์ เสนอให้หาแนวทางการดูแลรักษา ให้ทำการ

บูรณะและการฟื้นฟูส่วนที่เสียหายขึ้นมาใหม่โดยยึดตามรูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิม (3) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางวัฒนธรรมด้านพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ บริเวณลานต้นโพธิ์ เสนอให้ปรับประโยชน์ใช้สอยบริเวณโดยรอบต้นโพธิ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ตลาดสามชุก ดังภาพที่ 8

4. พื้นที่ถนนมิตรสัมพันธ์ (1) แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านอาคาร โครงสร้าง และวัตถุ ได้แก่ บริเวณซุ้มประตูป้ายตลาดสามชุกจุดที่ 2 และ 3 เสนอให้มีการศึกษาเชิงลึกเพื่อหาแนวทางการดูแลรักษา และให้ทำการบูรณะส่วนที่เสียหายไปแล้ว บริเวณอาคารเรือนแถวไม้เก่า เสนอให้มีการศึกษาเชิงลึกเพื่อรักษาให้คงสภาพ ส่วนที่เสียหายไปแล้วให้ทำการบูรณะ และการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่โดยยึดรูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิม ดังภาพที่ 9

ประเด็นที่ทั้ง 4 พื้นที่มีแนวทางการจัดการร่วมกันคือ แนวทางการจัดการองค์ประกอบทางวัฒนธรรมด้านองค์ประกอบขนาดเล็ก ได้แก่ ประเภทย้ายร้านค้า ป้ายบอกทาง ป้ายประชาสัมพันธ์ เสนอให้หาแนวทางการออกแบบให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ ให้ทำการบูรณะในส่วนที่มีความเสียหายหรือในส่วนที่มีการสร้างขึ้นใหม่แล้วไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เดิม รูปแบบเก้าอี้นั่ง ชุมนั่ง จุดพักคอย เสนอให้หาแนวทางการออกแบบให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่อย่างแท้จริง รูปแบบรั้วกันแดด และกันสาดหน้าร้าน ให้หาแนวทางออกแบบปรับปรุงให้คงสภาพความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ไม่ให้เกิดความแตกต่าง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. จากการศึกษาทางวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงแนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพ ทราบถึงองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรม คุณค่าความสำคัญของพื้นที่ และได้แนวทางเพื่อการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพ ย่านตลาดสามชุก
2. สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาริบทพื้นที่และการประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพภายในชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ ที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ควรให้มีการขับเคลื่อนโดยภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายของพื้นที่ย่านตลาดสามชุก เช่น การอนุรักษ์ การเก็บรักษา การฟื้นฟู การปรับปรุงออกแบบภูมิทัศน์บนพื้นฐานของภูมิทัศน์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการต่อยอดแนวคิดการวิเคราะห์ และต่อยอดการศึกษา การวิจัย ในส่วนอื่น ๆ ที่ส่งผลทำให้ภาพลักษณ์ทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมของตลาดเปลี่ยนแปลงไป และหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้คงความคงแท้ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมดั้งเดิมได้อย่างยั่งยืน เช่น ด้านวิศวกรรมศาสตร์ เกี่ยวกับโครงสร้าง วัสดุ ความเหมาะสมต่อการจัดสรรพื้นที่ให้เหมาะกับการใช้งาน เพื่อให้สามารถเป็นแบบโครงการที่นำไปใช้จริงได้ในอนาคต และถ่ายทอดไปสู่พื้นที่ใกล้เคียง

ข้อจำกัดของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงแนวทางในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านกายภาพเท่านั้น หากแต่มิติของภูมิทัศน์วัฒนธรรมยังคงมีสิ่งสำคัญอีกหลายด้าน เพื่อให้ยังคงสภาพความคงแท้ ควรให้มีการศึกษาในทุกด้านเพื่อการพัฒนาพื้นที่ต่อไป

References

- Anurak, T. (2017). Phūm that watthanatham yān thanon rāt damnoēn ‘amphoe māng changwat nakhon si tham rāt [Cultural Landscape of Ratchadamnoen Road, Maung District, Nakhon Si Thammarat Province]. *Veridian E-Journal Humanities, Social Sciences, and Arts Silpakorn University*. 10(1), 2156-2172.
- Asawakovitwong, N. (2005). *Yān talāt nungroī pī sāmchuk kap konkai chumchon nai miti kān ‘anurak [100 year market district, Samchuk and community mechanism in conservation dimension]*. Thai Community Foundation. Bangkok : First print.
- Buarapa, U. (2017). Phūm that phūn thin khōng chumchon bān huānā Thai tambon nōng khu khat ‘amphoe bōrabu changwat Maha Sarakham [Vernacular Landscape of Ban Hua Na Thai Village, Kukad Sub-district, Borabue District, Maha Sarakham]. *Built Environment Inquiry Journal Faculty of Architecture Khon Kaen University, Thailand*. 16(1),55-66.
- Chaiyasit, V. and Suzhou, V. (2018). Kānchatkān phūm that watthanatham phūa kānthōngthīeo. [Cultural Landscape Management for Tourism: A Case Study of Lamphun Railway Station]. *Journal of Fine Arts*. 9(1),258-300.
- Chumruksa, C., Niramol, K. and Suwanmanee, S. (2019). Phūm that watthanatham sūn kānrīanrū chumchon withi khon nam pā khao pū [Cultural Landscapes of Khao Pu’s Community Learning Center on the Way of life, water and forest]. *Journal of Education Thaksin University*. 19(1),115-133
- Dechakumphu, K. and Homdee, T. (2017). Konkai kānmī sūanruām khōng chumchon nai kānchatkān phūnthī sāthāra hāt hae kō klāng māenam khōng. [Participatory Mechanism of Community in Public Area Management of Had Hae, the Mekong River Central Island]. *Area Based Development Research Journal. Thailand Science Research and Innovation*. 9(5),347-360.
- Kaewyu, P. (2020). Patchai thī song phon to kānlūk chūtmāiplāithāng khōng nakthōngthīeo thī doenthāng thōngthīeo choeng hoiha ‘adit nai phūnthī ‘amphoe chumsaeng changwat Nakhon Sawan [The Factors Affecting to Tourist’s selection as a Destination to Nostalgia Tourism in Chum Saeng district, Nakhonsawan Province]. 7th NEU National and International Conference North Eastern University (NEUNIC 2020) “Learning Innovation for Community Development” ; 1175-11850.
- Kamalanon, S. (2017). Krabūankān chatkān singwætloēm khōng chumchon talāt sāmchuk changwat Suphan buri [The Environmental Management Process of Samchuk Market Community, Suphanburi Province]. *Panya Journal of MBU Lanna*. 24(1),8-17.
- Kookkaew, P. and Sanguansang, A. (2020). Kān wikhro sakkayaphāp khōng talāt sāmchuk phūa rōng rap kānthōngthīeo yāng yangyūn [Analysis the Potential of Samchuk Market to Support Sustainable Tourism]. *Journal of Thai Hospitality and Tourism Siam University*. 15(2), 68-76.
- Panmaen, B., Saengthamthawee, K. and Bootjun, W. (2020). *Nēothāng kānchatkān phūm that watthanatham dān kāiyaphāp yān talāt sāmchuk changwat Suphan Buri [An approach to cultural landscape management in samchuk market, suphanburi province]*. Retrieved December 2020, from <https://research.rmutsb.ac.th/list2>.
- Larpkern, W. and Poomdootree, R. (2018). Phūm that watthanatham khōng chāo sūan māng non [The Cultural Landscape of Orchardists In Nonthabur]. *Chandrakasem Rajabhat University Journal of Graduate School*. 13(1), 21-31

- Sukkai, S., Nuntasiri, P., Nomulkaew, T., Tanjaroenrat, K., Sermsri, S. and Luengtrairat, K. (2017). *Kāṇpramœṇ khunkhā phūm that watthanatham khoṅg muāng Chīāng Khoṅg*. [Culture Landscapes Evaluation of Chiang Khong City]. 3th National Conference of Architecture Khonkaen University “Assembling of : Wisdom to the future” ; 333-346.
- Suphanburi Provincial Tourism and Sports Office. (2018). *Sathiti nakthōṅgthīeo* [Tourist statistics]. Retrieved October 2020, from https://suphanburi.mots.go.th/graph_views.php?graph_id=30.
- Walker, M. (2013). *The Illustrated Burra Charter: Good Practice for Heritage Places*. 3 ed. Australia ICOMOS Peter : Marquis-Kyle.
- Yamane, T. (1973). *Statistics an introduction analysis*. New York : Harper & Row.